

I en anden sammenhæng har Lane (Jan Erik Lane, »Balancing Theory and Data in Comparative Politics«, i *European Political Data*, No. 62, Bergen: Norwegian Social Science Data Services, March 1987) opreklameret testen endnu mere, idet han lægger hele operationaliseringens skæbne over i denne interne test. Og det er at gå for langt.

Ret beset er der tale om en variant af den kendte kriterie-validitets-test (Ottar Hellevik, *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*, Oslo: Universitetsforlaget, 1977, s. 168). Man kan sige, at Lane konstruerer en »kriterie-validitets-test i anden potens«. Men han undgår ikke kritikken af eller begrænsningerne i denne testform. Testen bliver aldrig stærkere end de foreslåede dimensioner eller indikatorer er, og hvis konstruktionen af disse forslag er systematisk biased, vil testen ikke nå ud over dette problem. Operationalisering af teoretiske variabler vil altid være et problem, der også må løses ved hjælp af kvalitative vurderinger og ikke kun med tekniske midler.

Som undervisningsbog er Jan-Erik Lane og Svante O. Erssons bog fremragende. Problemstillingen formuleres klart, og den gentages og repeteres på de steder i bogen, hvor analysen udvides og nye variabler introduceres. Man taber aldrig overblikket, heller ikke selvom der i nogle af kapitlerne gås i detaljer med delproblemstillinger. Bogen stiller store krav til 1. dels-studerende – men det er kun en fordel. Temaet politisk stabilitet eller politisk udvikling er et udmærket introduktionstema på 1. årgang.

Henrik Larsen
Institut for Erhvervsret og Politologi
Odense Universitet

Henning Ringgaard Lauridsen, *Folk i bevægelse. Folkelig vækkelse, politik og andelsfællesskab i Nordvestjylland*, Struer: Dalhus Forlag, 1986, 217 s.

I de sidste 30-40 år af det 19. århundrede forandrede det danske samfund sig kolossalt. To store folkelige bevægelser medvirkede til at skabe disse forandringer: bondebevægelsen og arbejderbevægelsen. Denne bog handler om bondebevægelsen i Nordvestjylland, nærmere bestemt tre herreder afgrænset mod vest af Vesterhavet, mod nord af Limfjorden, mod syd og øst omtrentligt af en linje trukket fra Holstebro til Vesterhavet og Limfjorden. Et stykke Danmark, så nogenlunde som alle andre, med en række specielle forhold, men også egnet til at se på den almindelige samfundsudvikling. Bogen følger bøndernes organiseringer i folkelige bevægelser i dette område fra 1870 til 1900. Det er blevet til en spændende beretning, hvor det er lykkedes forfatteren at fortælle om de lokale forhold, således som de afspejlede den almindelige udvikling i det danske samfund i denne omstillingsproces.

Beskrivelserne starter allerede før 1870 med blandt andet den gudelige forsamlingsbevægelse, men hovedvægten ligger på, hvorledes de store og kendte bevæ-

I en anden sammenhæng har Lane (Jan Erik Lane, »Balancing Theory and Data in Comparative Politics«, i *European Political Data*, No. 62, Bergen: Norwegian Social Science Data Services, March 1987) opreklameret testen endnu mere, idet han lægger hele operationaliseringens skæbne over i denne interne test. Og det er at gå for langt.

Ret beset er der tale om en variant af den kendte kriterie-validitets-test (Ottar Hellevik, *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*, Oslo: Universitetsforlaget, 1977, s. 168). Man kan sige, at Lane konstruerer en »kriterie-validitets-test i anden potens«. Men han undgår ikke kritikken af eller begrænsningerne i denne testform. Testen bliver aldrig stærkere end de foreslåede dimensioner eller indikatorer er, og hvis konstruktionen af disse forslag er systematisk biased, vil testen ikke nå ud over dette problem. Operationalisering af teoretiske variabler vil altid være et problem, der også må løses ved hjælp af kvalitative vurderinger og ikke kun med tekniske midler.

Som undervisningsbog er Jan-Erik Lane og Svante O. Erssons bog fremragende. Problemstillingen formuleres klart, og den gentages og repeteres på de steder i bogen, hvor analysen udvides og nye variabler introduceres. Man taber aldrig overblikket, heller ikke selvom der i nogle af kapitlerne gås i detaljer med delproblemstillinger. Bogen stiller store krav til 1. dels-studerende – men det er kun en fordel. Temaet politisk stabilitet eller politisk udvikling er et udmærket introduktionstema på 1. årgang.

Henrik Larsen
Institut for Erhvervsret og Politologi
Odense Universitet

Henning Ringgaard Lauridsen, *Folk i bevægelse. Folkelig vækkelse, politik og andelsfællesskab i Nordvestjylland*, Struer: Dalhus Forlag, 1986, 217 s.

I de sidste 30-40 år af det 19. århundrede forandrede det danske samfund sig kolossalt. To store folkelige bevægelser medvirkede til at skabe disse forandringer: bondebevægelsen og arbejderbevægelsen. Denne bog handler om bondebevægelsen i Nordvestjylland, nærmere bestemt tre herreder afgrænset mod vest af Vesterhavet, mod nord af Limfjorden, mod syd og øst omtrentligt af en linje trukket fra Holstebro til Vesterhavet og Limfjorden. Et stykke Danmark, så nogenlunde som alle andre, med en række specielle forhold, men også egnet til at se på den almindelige samfundsudvikling. Bogen følger bøndernes organiseringer i folkelige bevægelser i dette område fra 1870 til 1900. Det er blevet til en spændende beretning, hvor det er lykkedes forfatteren at fortælle om de lokale forhold, således som de afspejlede den almindelige udvikling i det danske samfund i denne omstillingsproces.

Beskrivelserne starter allerede før 1870 med blandt andet den gudelige forsamlingsbevægelse, men hovedvægten ligger på, hvorledes de store og kendte bevæ-

gelsler gik over egnen. Først grundtvigianismen, derpå Indre Mission. Men perioden var præget af en ny gennemorganisering af alle dele af bøndernes liv. Der kom friskoler og højskoler, andelsmejerier og brugsforeninger, og på det politiske felt skete en etablering af Venstre. Disse udviklingstræk gennemgås i bogen. Vi hører om hvilke lokale folk, der stod bag de forskellige initiativer, og hvor der var konflikter. Vi får også beskrivelser af hverdagslivet på egnen for derved at se, hvorledes de økonomiske og ideologiske organiseringer havde rod i og forandrede hverdagslivet. Bogen er fuld af informationer om sammenhængen mellem hverdagslivet og de folkelige bevægelser, så konkrete, at man får forståelse for den snævre sammenhæng. Bogen er derfor let at læse. Den er skrevet i et ligefremt sprog, og på næsten hvert opslag er der illustrationer.

Beskrivelsen falder i to hovedperioder: gennembruddet fra 1870 til 1885 og etablering og organisationsdannelse fra 1885 til 1900. Det er en historie med helte og skurke. Gårdejerne er heltene, som man holder med mod godsejerne, og forfatteren er tydeligt mere glad for grundtvigianerne end for Indre Mission. Det bliver en optimistisk beskrivelse af, hvorledes en gruppe i samfundet kunne få magt til at forandre det. Om andelsbevægelsen skriver Ringgaard Lauridsen blandt andet (s. 91): »... bag bevægelsen lå imidlertid et sæt af ideer, der i de første årtier af dens historie fik stor betydning. Den flersidede andelsorganisering vidnede om en pionerindsats og en imponerende vilje hos den jævne befolkning til at finde nye veje under en dyb økonomisk depression«. Man kunne næsten læse dette som en opfordring til at lære af historien.

Alligevel er beskrivelsen ikke kun rosenrød. Det beskrives for eksempel, hvorledes der er interessekonflikter mellem husmænd og gårdejere. Gårdejerne havde sammen med godsejerne klare interesser i, at husmændene stadig var afhængige af at arbejde for gårdejerne. Et andet eksempel er de elendige forhold, som mange af skolelærerne i de grundtvigianske friskoler havde.

Dette er ikke en teoretisk bog. Forfatteren forsøger at dokumentere forholdene gennem beskrivelserne, og det er kun indirekte – gennem det der trækkes frem – at forfatteren kommer med indlæg i den teoretiske diskussion om de folkelige bevægelser. Her er et par væsentlige eksempler. Allerede før landboreformerne var der kontroverser mellem godsejere og bønderne. Det var altså ikke en konfliktfri periode, men konflikterne havde en anden karakter, end de fik senere hen. Der er intet hold i antagelsen om, at grundtvigianismen især tiltrak gårdejerne, mens det var de fattigere, husmændene, som deltog i Indre Mission. Forfatterens undersøgelser i nogle enkelte sogne viser, at gårdmændene dominerede begge steder.

I begge tilfælde er disse resultater indlæg i en forskningsdebat, hvor de synspunkter, som Ringgaard Lauridsen her kommer frem med, er i overensstemmelse med de nyeste resultater på området. På denne indirekte måde giver forfatteren altså sine bidrag til ikke alene vor viden om bondebevægelserne, men tilføjer også argumenter til den teoretiske diskussion herom. Nedtoningen af de teoretiske diskussioner er utvivlsomt begrundet med, at bogen skal være let tilgængelig – et formål, der som nævnt også er opnået.

Det er altså en spændende bog, og det er lykkedes forfatteren at beskrive dette emne, så man får en god indsigt i, hvad der skete i disse betydningsfulde år. Kob-

lingen mellem økonomi, politik, religion og hverdagsliv giver beskrivelsen fylde. Set ud fra et samfundsvidenskabeligt syn (med vor ubændige trang til generaliseringer) kunne man ønske sig, at forfatteren mere grundigt havde forsøgt at diskutere, i hvilket omfang beskrivelsen af det pågældende område er dækkende for hele landet. I bogens disposition argumenteres der indirekte for, at der er en nøje sammenhæng, fordi de nationale forhold beskrives som udgangspunkt for de lokale, men det kunne have været spændende, at få dette punkt mere uddybet. Ud fra en samfundsvidenskabelig interesse i at få præsenteret modeller, og empirien relateret hertil, ville det være interessant at få de teoretiske argumenter for fremstillingen præsenteret mere tydeligt. Men så havde det også været en hel anden bog, der ikke som denne kunne fortælle levende om personer og tildragelser i et område.

Peter Gundelach
Institut for Statskundskab

Jens Nauntofte, *USA og Mellemøsten*, København: Dansk Udenrigspolitisk Institut/Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1987, 118 s.

»Lobbyer« er som bekendt efterhånden blevet en af de politisk vigtige komponenter i USAs politiske liv. Den jødiske pro-israelske lobby er blandt de mange indflydelsesrige institutioner, der har en betydelig indflydelse på den amerikanske kongres og andre beslutningstagende instanser, og ikke mindst på den offentlige opinion.

Netop analyse af den jødiske lobby er det centrale emne, som to journalister – en dansk og en amerikansk – har beskæftiget sig med for nylig. Resultatet af deres arbejde er forskelligt, både kvantitativt og kvalitativt. Edward Tivans bog under titlen *The Lobby: »Jewish Political Power and American Foreign Policy«*, som er udkommet i New York i år, er på 304 sider. Den er mere dybtgående end Jens Nauntoftes hæfte. Til gengæld har begge værker dette til fælles at være af informerende art. Og det er selvfølgelig i overensstemmelse med forfatternes daglige arbejde som journalister.

Nauntofte sætter de stærke jødiske, men også de endnu svage arabiske lobbyer i relation til præsidenten og kongressen. Titlen, som forfatteren har valgt til sit hæfte (*USA og Mellemøsten*), er bredere og mere lovende, end hvad hæftet reelt lever op til. Men undertitlen korrigerer dette. Vi får at vide, at det drejer sig om »opgøret mellem præsident, kongres og lobbyer i den udenrigspolitiske beslutningsproces«. Nauntofte forklarer, at hæftet er resultatet af hans et-årige studieophold i USA i Washington D.C. som Fulbright Senior i 1985.

Vedrørende substansen må det siges, at Nauntofte har forsøgt at demonstrere, hvor stor, bred og dyb den jødiske lobbys indflydelse er over vitale amerikanske centre. Det er absolut umuligt for amerikanske politikere at praktisere en mellemøstlig politik, som ville være i uoverensstemmelse med Israels interesser. »Adskil-